

Vzdělávací materiál projektu Zlepšení podmínek výuky v ZŠ Sloup

Název vzdělávacího materiálu	Šálek plný poezie
Anotace	Pracovní listy k procvičování základních pojmů v poezii (verš, sloka, strofa, refrén, rým), druhy poezie, druhy rýmů.
Autor	Mgr. Oldřiška Hloušková
Vzdělávací oblast	Český jazyk - Literatura
Očekávaný výstup	Žák se naučí rozeznat základní pojmy v poezii, procvičí si určování druhů rýmů.
Ročník	8.- 9.

ŠÁLEK PLNÝ POEZIE

... verš, rým, sloka, báseň, sbírka, ...

Dnes se budeme zabývat poezií. Co to vlastně poezie je? Pokus se odpovědět. Neznáš odpověď? Tak ti trochu pomůžeme.

Poezie je jednoduše řečeno **BÁSNICTVÍ**, autor poezie se nazývá **BÁSNÍK**, autorka je **BÁSNÍŘKA**.

Typy básní: **báseň epická** (obsahuje děj, příběh), **báseň lyrická** (obsahuje city, pocity, nálady, nápady, popisy... básníka) a **báseň lyrickoepická** (obsahuje epické i lyrické prvky).

S poezií jsou spojeny tyto pojmy: **VERŠ, SLOKA, STROFA, REFRÉN, RÝM**. Víš, jaký je mezi nimi rozdíl?

verš - jeden řádek básně, **sloka, strofa** - odstavec básně, **refrén** - opakující se část básně, např. poloverš, verš, sloka, **rým** - zvuková shoda slov na konci veršů.

Druhy rýmů: **sdrúžený rým** (schéma AABB), **střídavý rým** (schéma ABAB), **obkročný rým** (ABBA), **přerývaný rým** (ABAC nebo ABCB) **postupný** (ABCABC), **tirádový** (AAAAAA...)

Myslím si, že teorie už bylo dost, vzhůru tedy do poezie!!!

1. Rozliš, jestli se jedná o verš, rým nebo sloku:

- A) Našel starý lev
v kleci modré psaní
a hned spustil řev
a řval bez ustání:
„Dopis je můj! Třikrát sláva!
Na známce je moje hlava!“
- B) Když se nebe hodně mračí,
řekne krejčík: „Už to stačí,
- C) V houpačce větví jablíčko si zraje
- D) V noci pak, mezi přivřenými víčky,
sleduje do usnutí večerníčky,
které mu měsíc promítá.
Mluvit však o nich odmítá.
- E) Co ví, čím voní, co v něm zní,
dozví se jen ten, kdo je sní.

Druhy rýmů:

2. O který rým se jedná? Sdružený, střídavý, obkročný, přerývaný, postupný, tirádový?

A)

Komín je tužka plná sazí.
Marně ho slunce denně kárá,
že po obloze černě čmárá
a navíc ještě vzduch nám kazí.

B)

Tak často malíř nosívá
naše sny na paletě
a srdcem svým je zahřívá
Jak slunce zemi v létě.

Štětcem je budí v hloubce tich,
žádný snad nevynechá.
A když je vzbudí, v každém z nich
kus svého srdce nechá.

C)

V houpačce větví jablíčko si zraje
zvědavě kouká do celého kraje,
poslouchá včely, motýly, i vosy,
nazpaměť zná už všechny písně kosí,
Zrána, když září rosa z trávy,
Nosí mu vítr čerstvé zprávy,
V poledním slunci lehce podřimuje,
I ve snu sládne, proto sladko mu je.

D)

V tajemném dunění vlaků,
v houkání lodních sirén,
pod křídly obrovských ptáků –
poštovních holubů našeho století,
a úsměvem obyčejných pošťáků
dala se cestami vod,
cestami větru,
cestami hvězd a oblaků
a všude dopluje,
dojde a doletí:
přes délky řek
a hloubky moří,
přes pouště, džungle,
přes pohoří

E)

Barvy mám,
štětec mám,
všechno znám.

(Všechny předcházející ukázky jsou převzaty z knížky Malovaný svět z pera Jiřího Havla)

F)

Už ani nevím proč dlaně se mi chvějí
a já cítím doteky našich těl.
Venku pomalu svítá.
Pod peřinou se naše duše smějí,
A nový den už dávno přijít měl.
Má náruč vždy tě vítá.

Zdroje:

HAVEL, Jiří. *Malovaný svět*. 1. vydání. Praha: SPN, 1984. 96 s.

F) autorka šablony Mgr. Oldřiška Hloušková

ŘEŠENÍ:

1. Rozliš, jestli se jedná o verš, rým nebo sloku:

A) Našel starý lev
v kleci modré psaní
a hned spustil řev
a řval bez ustání:
„Dopis je můj! Třikrát sláva!
Na známce je moje hlava!“ SLOKA

B) Když se nebe hodně mračí,
řekne krejčík: „Už to stačí, RÝM

C) V houpačce větví jablíčko si zraje VERŠ

D) V noci pak, mezi přivřenými víčky,
sleduje do usnutí večerníčky,
které mu měsíc promítá.
Mluvit však o nich odmítá. SLOKA

E) Co ví, čím voní, co v něm zní,
dozví se jen ten, kdo je sní. RÝM

2. O který rým se jedná?

A	=	OBKROČNÝ
B	=	STŘÍDAVÝ
C	=	SDRUŽENÝ
D	=	PŘERÝVANÝ
E	=	TIRÁDOVÝ
F	=	POSTUPNÝ